

تجلی مفهوم حرکت در معماری معاصر ایران

دکتر محمدجواد مهدوی نژاد^۱، نوشین ناگهانی^۲

^۱ استادیار گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس

تاریخ پذیرش: ۹۰/۲/۲

تاریخ دریافت: ۸۹/۱۲/۱۷

چکیده

«حرکت» یکی از مفاهیم بنیادین در معماری ایرانی-اسلامی است که معماران ایران زمین از گذشته‌های دور تا کنون تلاش کرده‌اند آن را در آثار معماری خود به کار گیرند. به وجود آمدن گرایش‌های جدید در معماری باعث شده توجه به حرکت، در معماری معاصر نیز امتداد یابد. این مقاله که منتج از پژوهشی با این عنوان است، با هدف بازشناسی ویژگی‌های مادی و معنوی مفهوم حرکت در معماری سنتی و اندیشه‌های ایرانی و تبیین کیفیت تجلی آن در آثار معماری معاصر ایران تدوین شده است. پرسش کلیدی آن است که حرکت در معماری سنتی ایران دارای چه مشخصه‌هایی است؟ و تجلی مفهوم حرکت در معماری معاصر ایران چگونه بوده است؟ برای پاسخ‌گویی به این پرسش‌ها از روش مورد پژوهی با بهره‌گیری از راه‌کارهای ترکیبی و برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده گردید. بیست نمونه از آثار معماری معاصر ایرانی از میان آثاری که طراحان آن‌ها مفهوم حرکت را به عنوان ایده اصلی در طراحی در نظر داشته‌اند، به عنوان نمونه و به صورت تصادفی انتخاب شدند. آثاری که هم از لحاظ کیفیت طراحی در گروه آثار قابل توجه در معماری معاصر باشند و هم مفهوم حرکت ایده اصلی طراحی آن‌ها را تشکیل داده باشند. نتیجه آن که حرکت در دو قالب حرکت فیزیکی و حرکت معنایی در معماری سنتی ایران قابل شناسایی است. حرکت فیزیکی با معیارهایی چون جابه‌جایی در فضا و ایجاد حرکت در چشم و حرکت معنایی با تأثیرگذاری بر احساس مخاطب قابل تحلیل است. این مفاهیم به عنوان معیارهای طراحی در آثار تحلیل شده نیز قابل مشاهده است و نوعی پیوستگی میان مفهوم فیزیکی و معنایی حرکت در آن‌ها وجود دارد.

واژگان کلیدی: حرکت، معماری ایرانی-اسلامی، معماری معاصر، معماری سنتی ایران

Expression of Motion Concept in Contemporary Architecture of Iran

Mohammadjavad Mahdavinejad, Ph.D. , Assistant Prof, Department of Architecture,
Faculty of Arts and Architecture, Tarbiat Modaress University

Nooshin Nagahani, M.Sc. Student of Architecture, Faculty of Arts and Architecture,
Tarbiat Modaress University

Abstract

Motion is one of the fundamental concepts in the Islamic- Iranian architecture which Iranian architects have tried to use it since long time ago. The emergence of new trends in architecture has caused attention towards motion in contemporary architecture to be continued. This article [taken from a research under the same title] aims to reconsider the physical and spiritual characteristics of motion concept in traditional architecture and Iranian ideas, and to explain the quality of its expression in the Iranian contemporary architecture. The key question in this research is: What are the characteristics of motion in the Iranian traditional architecture? In addition, how is the expression of motion in the Iranian contemporary architecture?

To respond to these questions, the method of case study while using combined approaches has been employed and for the purpose of data collection, the library and field methods have been employed. Twenty cases from the Iranian contemporary architecture works are selected, the works which are of importance both for the quality of design in the group of noticeable works in contemporary architecture and that the concept of motion has formed their main design idea. The result is that the motion is identifiable in two frameworks of physical and spiritual motion in the Iranian traditional architecture. The physical motion can be analyzed with criteria like movement in space and creation of motion in the eyes and spiritual motion with have influences on spectator's feelings. These concepts are observable as design criteria in the analyzed works and a kind of continuity is seen between their physical and spiritual concepts of motion.

Key words: Motion, Islamic-Iranian architecture, Contemporary architecture, Iranian traditional architecture